

**ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ
ΚΕΝΤΡΙΚΟ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ**
Πράξη: 6/8.2.05

ΘΕΜΑ 8^ο: Έγκριση ή μη ανέγερσης οικοδομής στη συμβολή των οδών Ολυμπιάδος 56 και Αμφιλοχίας 3, φερομένης ιδιοκτησίας της εταιρείας Χ. Θ. Πεσματζόγλου – Ε. Α. Σκούλη στη Θεσσαλονίκη, με διατήρηση των αποκαλυφθέντων αρχαίων ως ορατών και επισκέψιμων στο υπόγειό της.

Ο εισηγητής του θέματος κ. Ισίδωρος Κακούρης, Προϊστάμενος της Διεύθυνσης Βυζαντινών και Μεταβυζαντινών Αρχαιοτήτων, αναφέρει ότι σε οικόπεδο επί της συμβολής των οδών Ολυμπιάδος 56 και Αμφιλοχίας 3, φερομένης ιδιοκτησίας «Οικοδομικής Εταιρείας ΤΕΤΡΑΣ- Οικοδομικές Επιχειρήσεις Χ. Θ. Πεσματζόγλου - Ε. Α. Σκούλης Ο. Ε.», στην Άνω Πόλη Θεσσαλονίκης, που βρίσκεται ανατολικά του βυζαντινού ναού του Προφήτη Ηλία, κατά τη διάρκεια σωστικής ανασκαφής αποκαλύφθηκε τμήμα κάθετου δρόμου της αρχαίας πόλης. Από τα ευρήματα, που αποκαλύφθηκαν στις επιχώσεις του, χρονολογείται περίπου στους υστερορωμαϊκούς έως παλαιοχριστιανικούς χρόνους. Βρέθηκαν, επίσης, δύο τμήματα μεγάλων δίδυμων καμαροσκέπαστων δεξαμενών παλαιοχριστιανικών χρόνων, τις οποίες όριζαν δυτικά και βόρεια υψηλοί αναλημματικοί τοίχοι. Με βάση τον τρόπο δομής τους και τις κατασκευαστικές τους ομοιότητες με το Βαλανείο του Μεγάλου Κωνσταντίνου στο Trier, καθώς και από πληροφορίες στον Βίο του για έργα υποδομής που κατασκεύασε ο Αυτοκράτωρ στη Θεσσαλονίκη, τα κατάλοιπα χρονολογούνται στον 4^ο αιώνα και συνιστούν ένα πολύ σημαντικό εύρημα για την τοπογραφία και την ιστορία της πόλης. Αποκαλύφθηκε, επίσης, τμήμα λασπόκτιστου τοίχου, μήκους 12 μ. και πάχους 0, 50 μ., κτισμένου με ατελές πλινθοπερίκλειστο σύστημα δόμησης, μεσοβυζαντινών χρόνων. Το εύρημα αξιολογείται ως σημαντικό για την πόλη της Θεσσαλονίκης. Σε κοντινή περιοχή έχει ανασκαφεί η μεγάλη δεξαμενή που έχει δημοσιευτεί από την αρχαιολόγο κ. Αλιμπάντη.

Ενώπιον του Συμβουλίου τίθενται τρεις εναλλακτικές λύσεις.

1. Να διατηρηθούν τα ανεσκαμμένα αρχαία στο ύπαιθρο με απαλλοτρίωση του ακινήτου, με δαπάνη που υπερβαίνει κατά πολύ το 1 εκατομμύριο € κατά την Αρχαιολογική Υπηρεσία και τα 3 εκατομμύρια € κατά τους κατασκευαστές.
2. Να καταχωθούν τα αρχαία και επάνω να ανεγερθεί το πολυώροφο κτίριο, που αιτούνται οι ενδιαφερόμενοι.
3. Η θεμελίωση να γίνει με ένα σύστημα χαλύβδινων φρεατοπασσάλων και με μερική καταστροφή αρχαίων να διατηρηθεί το αρχαίο ορατό και επισκέψιμο στο υπόγειο του κτηρίου. Οι ενδιαφερόμενοι έχουν υποβάλει πρόταση, στην οποία αναφέρεται επακριβώς ο τρόπος με τον οποίο θα μπορούσαν να αναδειχθούν οι υφιστάμενες αρχαιότητες.

Η κ. Μαρκή, αρχαιολόγος της 9^{ης} Εφορείας Βυζαντινών Αρχαιοτήτων και ανασκαφίας του συγκεκριμένου οικοπέδου, επισημαίνει ότι το εύρημα είναι πάρα πολύ σημαντικό, διότι παρουσιάζει μια ιδιαιτερότητα. Είναι κατασκευασμένο με τοιχοδομία από τετράγωνους πωρόλιθους, εναλλασσόμενους με πλίνθους, που δεν απαντά στη Θεσσαλονίκη, ενώ η καμάρα της δεξαμενής είναι κατασκευασμένη, επίσης, από πωρόλιθους. Το

κτίσμα με τον λαμπρό αναλημματικό τοίχο, είναι μοναδικό και συνδέεται με την παρουσία του αυτοκράτορα Κωνσταντίνου στη Θεσσαλονίκη, το χρονικό διάστημα από το 320 έως το 322, σύμφωνα με τον Ζώσιμο, αλλά και με την Β' Βιογραφία του Μεγάλου Κωνσταντίνου, στην οποία αναφέρεται: «διελθών πολλές πόλεις, επί τη Θεσσαλονίκη επιβαίνει και θεασάμενος τον τόπον έδοξεν ότι αρέσκειν θεώ...και εκόσμησε την πόλιν με ναούς και μεγέθη λαμπρούς, λουτρά και υδάτων εισαγωγάς». Το γεγονός καθ' εαυτό και η μνεία στον Ζώσιμο και στο βίο του Κωνσταντίνου τούς οδήγησε να συνδέσουν τη δεξαμενή με τα έργα, που χρηματοδότησε ο Μ. Κωνσταντίνος στη Θεσσαλονίκη. Φαίνεται ότι στο συγκεκριμένο σημείο υπήρχε, σύμφωνα και με παλαιούς χάρτες, ένα γεωφυσικό χάσμα και, γι' αυτόν τον λόγο, κατασκευάστηκαν ο αναλημματικός τοίχος και ο δρόμος τη συγκεκριμένη χρονική περίοδο. Επιπρόσθετα, στους χάρτες, που ο Vittì δημοσίευσε για τη Θεσσαλονίκη, με τις υψομετρικές καμπύλες, φαίνεται ότι στο σημείο αυτό υπήρχε το γεωφυσικό χάσμα, το οποίο θεωρήθηκε κατάλληλο να μετατραπεί σε δεξαμενή διανομής υδάτων. Στο οικόπεδο έχουν αποκαλυφθεί 17 μέτρα, αλλά το συνολικό της μήκος υπολογίζεται σε 18,5 μέτρα. Το πλάτος είναι 9 μέτρα και το ύψος 7,20, ενώ ο αναλημματικός τοίχος υπερβαίνει τα 10,20 μέτρα ύψος. Η δεύτερη δεξαμενή, που υπήρχε στο νότιο τμήμα αυτής, δεχόταν τμήμα των νερών, γιατί φαίνεται ότι η αρχική δεξαμενή είχε μεγάλη κλίση και δεν μπορούσε να συγκρατήσει τα ύδατα. Η μεταγενέστερη δεξαμενή άρχισε να χρησιμοποιείται, όταν καταστράφηκε η πρώτη στους μεγάλους σεισμούς, που έπληξαν την πόλη τον 7^ο αιώνα. Κατά την άποψη της κ. Μαρκή, η μεταγενέστερη δεξαμενή, που έχει διατηρηθεί κάτω από την οδό Ολυμπιάδος, αντικατέστησε το αρχικό υδρευτικό έργο. Επομένως, άρχισε να αποκαλύπτεται η κατασκευή ενός μεγάλου υδραγωγείου στη Θεσσαλονίκη, το οποίο είχε αρχικά κατασκευαστεί επί των ημερών του Μεγάλου Κωνσταντίνου, κατέρρευσε στους σεισμούς του 7^{ου} αι. και στη συνέχεια μετακινήθηκε ανατολικότερα. Το 1992 το Υπουργείο Πολιτισμού αποφάσισε τη διατήρηση του ευρήματος κάτω από τη σύγχρονη γέφυρα και προέβη στην απαλλοτρίωση τριών οικημάτων.

Ο χώρος που αποκαλύφθηκε, κατά την άποψη της κ. Μαρκή, θα έπρεπε να απαλλοτριωθεί στο σύνολό του, αλλά προκύπτουν ορισμένα δισεπίλυτα προβλήματα. Κατ' αρχής, η οδός Ολυμπιάδος είναι ένας δρόμος διαμπερής, ευρείας κυκλοφορίας, που ήδη δέχεται πολύ μεγάλο βάρος. Τα σκάμματα της ανασκαφής, λόγω της υπάρξεως κάποιων τοίχων, που έπρεπε να διευκρινιστούν, έχουν φτάσει πολύ κοντά στο πεζοδρόμιο. Κατά δεύτερον, η οδός Αμφιλοχίας είναι ένας δρόμος στενός, μονοδρομημένος, που επίσης δέχεται πάρα πολλά αυτοκίνητα. Το κυριότερο πρόβλημα, όμως, παρουσιάζεται στην οικοδομή, που βρίσκεται ανατολικά του οικοπέδου, η οποία κτίστηκε το 1997. Στο συγκεκριμένο οικόπεδο φαίνεται ότι δεν εντοπίστηκαν αρχαιότητες. Το κτήριο έχει υποστεί καθίζηση και μία ρωγμή και οι κάτοικοι έχουν καταθέσει υπόμνημα και, αυτή τη στιγμή, πιέζουν ασφυκτικά την Αρχαιολογική Υπηρεσία να επιτρέψει την ανέγερση του όμορου κτηρίου, το ταχύτερο δυνατόν. Προκύπτει, λοιπόν, ένα κοινωνικό πρόβλημα. Επομένως, η καλύτερη λύση με τις δυνατότητες, που αυτή τη στιγμή υπάρχουν, είναι η διατήρηση των αρχαιοτήτων εν υπογείω, που θα εξασφαλίσει με ικανοποιητικό τρόπο τη δυνατότητα επίσκεψης και την προστασία του αρχαίου, δεδομένου ότι αυτή τη στιγμή, όπως είναι ορατό, σε μία υποβαθμισμένη περιοχή σε αυτό το οικόπεδο συγκεντρώνονται σκουπίδια και «πρασινίζουν» οι αρχαίοι τοίχοι. Η κ. Μαρκή συμπληρώνει ότι η δαπάνη για τη μελέτη θεμελίωσης, που συνέταξε ο ίδιος

μηχανικός, που υπογράφει τη μελέτη για το κτήριο διοίκησης της Εθνικής Τράπεζας της Ελλάδας στις οδούς Σοφοκλέους και Αιόλου στην Αθήνα, φτάνει στα 340.000 €, ποσό που ζητά η εταιρεία να καταβάλει το Υπουργείο Πολιτισμού, για την τροποποίηση και για τη νέα μελέτη με τους φρεατοχαλυβδοπασσάλους. Η εταιρεία έχει συντάξει μεγάλης έκτασης τεchnοοικονομική μελέτη, σύμφωνα με την οποία, εάν απαλλοτριωθεί το οικόπεδο, πρέπει να καταβληθούν 3 εκατομμύρια Ευρώ. Η Εφορία Κεφαλαίου, βέβαια, αποτιμά την αξία της απαλλοτρίωσης σε 1.756 € το τετραγωνικό μέτρο, αλλά οι ενδιαφερόμενοι διεκδικούν 3 εκατομμύρια € για τα διαφυγόντα κέρδη.

Σε σχετική ερώτηση του Προέδρου του Συμβουλίου, η κ. Μαρκή απαντά ότι ενώπιον του Συμβουλίου παρουσιάζεται το σύνολο της μελέτης. Συνεχίζει λέγοντας ότι, ειδικά για τη διαμόρφωση του υπογείου της οικοδομής, απαιτείται υψηλή δαπάνη.

Ο κ. Χαράλαμπος Μπακιρτζής, Προϊστάμενος της 9^{ης} ΕΒΑ, τονίζει ότι το εύρημα είναι σημαντικό και σχετικά απρόσμενο. Η ανασκαφή υποχρεώθηκε να προχωρήσει σε τόσο μεγάλα βάθη και οι επικινδυνότητες, που επεσήμανε η κ. Μαρκή, υφίστανται. Η πρόταση της κατάχωσης και της διατήρησης εν υπογείω, είναι συζητήσιμες. Κατά την άποψή του, η πρόταση της διατήρησης εν υπογείω επιλύει πολλά προβλήματα μέσα στο χρόνο, αλλά έχει το μειονέκτημα της καταβολής μεγάλης δαπάνης από πλευράς του Υπουργείου Πολιτισμού.

Ο κ. Χαράλαμπος Μπούρας, ομότιμος Καθηγητής του ΕΜΠ, ρωτά εάν η μελέτη προβλέπει επακριβώς τι θα καταστραφεί από το αρχαίο τεχνικό έργο.

Η κ. Μαρκή επισημαίνει ότι η 9^η Εφορεία Βυζαντινών Αρχαιοτήτων επιθυμούσε να τοποθετηθούν λιγότεροι πάσσαλοι στα θεμέλια του κτηρίου, αλλά η οικοδομή είναι πολυώροφη και η διπλανή έχει υποστεί καθίζηση, με αποτέλεσμα να πρέπει να αντιστηριχτεί με ειδικό τρόπο. Θα υπάρξουν απώλειες και με το σύστημα με τους μεταλλικούς έκχυτους φρεατοπασσάλους, μολονότι οι πάσσαλοι έχουν διαφορετικά πλάτη. Υπάρχουν πάσσαλοι διαμέτρου ενός μέτρου και άλλοι με διάμετρο 60 εκατοστά. Στην περίπτωση διατηρήσεως των αρχαιοτήτων εν υπογείω θα καταστραφεί το οδόστρωμα του ρωμαϊκού δρόμου. Από συζήτηση με εκπροσώπους της εταιρείας συμπεράνε ότι υπάρχει μία σοβαρή αντιμετώπιση του θέματος. Ο αρμόδιος μηχανικός ανέφερε ότι έχει εξασφαλίσει, και με τη μέθοδο των χαλύβδινων πασσάλων και από την εμπειρία του κτηρίου διοίκησης της Εθνικής Τραπέζης στην Αθήνα, τη βεβαιότητα ότι δεν θα προκληθεί μεγάλη καταστροφή στο υφιστάμενο μνημείο.

Ο κ. Βασίλειος Χανδακάς, Γενικός Διευθυντής Αναστήλωσης και Τεχνικών Έργων, επισημαίνει ότι το ίδιο σύστημα θεμελίωσης θα εφαρμοστεί και στο νέο Μουσείο της Ακρόπολης. Ο ίδιος εκτιμά ότι δεν θα υπάρχουν ζημιές, εάν ληφθούν μέτρα αντίστοιχα με αυτά που λαμβάνει η Αρχαιολογική Υπηρεσία, στον αρχαιολογικό χώρο του Μακρυγιάννη.

Ο κ. Μπούρας τονίζει ότι στο οικόπεδο του Μακρυγιάννη οι θέσεις, όπου θα πακτώνονταν οι πάσσαλοι, ορίστηκαν εκ των προτέρων, αντίθετα με την προκειμένη περίπτωση.

Ο κ. Χανδακάς υποστηρίζει ότι οι θέσεις για την τοποθέτηση των πασσάλων επελέγησαν σε συνεννόηση με την 9^η ΕΒΑ και είναι αποδεκτές. Επομένως, αυτό που έχει σημασία είναι να γίνει η πασσαλόπληξη με προσοχή, ώστε να μη θιγούν τα διπλανά.

Στο σημείο αυτό προσήλθε ο κ. Χάρης Πεσματζόγλου μηχανικός και συνιδιοκτήτης του οικοπέδου.

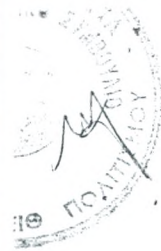
Ο κ. Ιωάννης Τουράτσογλου εκφράζει την άποψη ότι η προτεινόμενη μελέτη δίνει την εντύπωση ότι θα διασωθούν οι αποκαλυφθείσες αρχαιότητες σε ποσοστό πάνω από 90% και ότι θα είναι ορατές. Ρωτά τον κ. Πεσματζόγλου πώς θα επιτευχθεί η επισκεψιμότητά τους.

Ο κ. Πεσματζόγλου αναφέρει ότι στο φάκελο που έχει υποβάλει, περιέχεται μία πλήρης σειρά σχεδίων, αλλά ο ίδιος προθυμοποιείται να δώσει περαιτέρω εξηγήσεις και θέλει επιπροσθέτως να προσκομίσει ένα υπόμνημα, γιατί πέρα από τα καθαρά τεχνικά θέματα, προκύπτουν και κάποια άλλα θέματα, τα οποία θεωρεί εξίσου σημαντικά. Το αρχαιολογικό εύρημα που αποκαλύφθηκε στο οικόπεδο είναι πολύ μεγάλης κλίμακας και έχει την ιδιαιτερότητα ότι βρίσκεται σε πολύ μεγάλο βάθος. Το οικόπεδο είναι διαμπερές, σε σχήμα καθαρό παραλληλόγραμμο, με διαστάσεις 30 μέτρα όψη στο δρόμο και 20 μέτρα βάθος. Από την κάτω πλευρά υπάρχει δεύτερος δρόμος. Σε σχέση με την Οδό Ολυμπιάδας, ο οποίος είναι και ο κύριος δρόμος, βρίσκεται σε βάθος 7 μέτρων η στέψη του αρχαιολογικού ευρήματος και 14 μέτρων τα θεμέλιά του, πράγμα που σημαίνει ότι το κτήριο και το υπόγειο του κτηρίου τελειώνει 4 μέτρα πάνω από την οροφή του αρχαίου κτίσματος. Στη δεύτερη σελίδα του υπομνήματος, αναφέρεται ο τρόπος, με τον οποίο θα αναδειχθούν οι αρχαιότητες. Επειδή το οικόπεδο είναι διαμπερές και προβάλλεται σε δεύτερο δρόμο, την Οδό Αμφιλοχίας, ο οποίος βρίσκεται υψομετρικά 4 – 4,5 μέτρα χαμηλότερα από την κύρια όψη του οικοπέδου στην οδό Ολυμπιάδας, το υπόγειο του κτηρίου από τον κάτω δρόμο είναι στην πράξη ημιώροφος, ο δε χώρος των αρχαίων που βρίσκεται σε βάθος 4 μέτρων είναι σαν ημιυπόγειο. Στη συνέχεια, δείχνει φωτορεαλιστική απεικόνιση, στην οποία φαίνεται ότι διαμορφώνεται ένας ξεχωριστός αρχαιολογικός χώρος, ο οποίος έχει σαφέστατα άμεση πρόσβαση από την πίσω όψη του κτηρίου, που λειτουργεί ανεξάρτητα.

Ο κ. Χανδακάς ζητά να μάθει τα μέτρα που θα ληφθούν για την πάκτωση των πασσάλων, ούτως ώστε να μην καταστραφούν τα αρχαία και ρωτά εάν υπάρχει μελέτη προστασίας των αρχαιοτήτων, κατά τη διάρκεια της κατασκευής.

Ο κ. Πεσματζόγλου τονίζει ότι κρίνεται αναγκαίο να γίνει προσωρινή επίχωση του αρχαιολογικού σκάμματος, με περίπου με 1.000 κυβικά μέτρα χώματος, προκειμένου τα μηχανήματα να μπορέσουν να εισέλθουν στον χώρο. Αυτό θα γίνει ως εξής: Πρώτον, πρέπει να αντιστηριχτούν όσα τμήματα της καμάρας έχουν αποκαλυφθεί και είναι κενά από κάτω. Δεύτερον, οι αρχαιότητες πρέπει να καλυφθούν με ειδικό γεωύφασμα. Τρίτον, πρέπει να ριχτούν 400 κυβικά περίπου χονδρόκοκκης άμμου, η οποία θα καλύψει το σύνολο των αρχαιοτήτων μέχρι και 50 πόντους και εν συνεχεία πρέπει να ριχτούν άλλα 600 κυβικά χώματος, που θα φέρουν το οικόπεδο στο ίδιο επίπεδο με την οδό Αμφιλοχίας.

Σε σχετική ερώτηση του κ. Χανδακά, ο κ. Πεσματζόγλου απαντά ότι οι θέσεις των πασσάλων θα μαρκαριστούν εκ των υστέρων, εφόσον γίνει η επίχωση. Αυτή τη στιγμή η Αρχαιολογική Υπηρεσία έχει προβεί σε αποτύπωση των αρχαιοτήτων και βάσει αυτής θα τοποθετήσουν τους πασσάλους που θα στηρίζουν το κτήριο. Ουσιαστικά, όλη η ανωδομή του κτηρίου, σύμφωνα με τη μελέτη, στηρίζεται σε έξι πασσάλους. Στην περιοχή των αρχαίων, οι πάσσαλοι είναι έγχυτοι μεταλλικοί, οι οποίοι συνεχίζουν μέχρι και 4 μέτρα πάνω από τη στέψη του αρχαίου, στη συνέχεια φέρουν φουρούσια, στα οποία στηρίζονται οι πυλώνες της κυρίας οικοδομής.

Ο κ. Βασίλειος Λαμπρινουδάκης, Καθηγητής Κλασικής Αρχαιολογίας του Εθνικού Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών, ρωτά με ποιον τρόπο θα θεμελιωθεί το κτήριο στην περίπτωση που επιλεγεί η λύση της κατάχωσης και ποιο μέρος από το κόστος θα χρηματοδοτηθεί από τους κατασκευαστές.

Ο κ. Πεσματζόγλου πιστεύει ότι η κατάχωση των αρχαιοτήτων ισοδυναμεί με καταστροφή. Το εύρημα αποκαλύφθηκε από την προσεκτική εργασία που διενήργησε η Αρχαιολογική Υπηρεσία. Πριν από 10 χρόνια, είχε θεμελιωθεί πάνω στο ίδιο αρχαίο η όμορη οικοδομή, που τμήμα των πεδίων της εδράζεται πάνω στις αρχαιότητες. Σε κάποια φάση, η όμορη οικοδομή, σύμφωνα και με έρευνα που έγινε στην Πολεοδομία, υπέστη ελαφρά καθίζηση. Αυτή τη στιγμή η κατάσταση είναι έντονα επικίνδυνη, γιατί εξαρχής η οικοδομή δεν εδραζόταν σωστά. Έχει κατασκευαστεί καθόλα νόμιμα και δεν υπάρχουν ενδείξεις ότι έχει γίνει κάποια παρατυπία, αλλά εδαφοτεχνικά τουλάχιστον τμήμα από τα πέδιλά της στηρίζεται σε σαθρό υπέδαφος. Από την ανασκαφική εργασία που διενεργήθηκε, ο κίνδυνος σαφέστατα αυξάνεται. Υπάρχουν φωτογραφίες, που καταδεικνύουν ότι η ανασκαφική εργασία έχει πλησιάσει σε επικίνδυνο βαθμό τη θεμελίωση. Οι κάτοικοι της οικοδομής είναι πανικοβλημένοι, ασκούν μεγάλες πιέσεις και έχουν υποβάλει πρόταση να αντιστηριχτεί η δική τους οικοδομή με βλήτρα από τους νέους πασσάλους. Το δεύτερο θέμα, που προκύπτει και είναι εξίσου σημαντικό, είναι το θέμα της δημοσιότητας που έχει πάρει το θέμα, η οποία σε αυτή τη φάση είναι έντονα αρνητική. Η Αρχαιολογική Υπηρεσία και εμμέσως κάποιος ιδιωτικός φορέας, όπως είναι η ανάδοχος εταιρεία, έχουν παράλληλα συμφέροντα και, γι' αυτούς τους λόγους, ο κ. Πεσματζόγλου εκφράζει την επιθυμία να μην υπάρξει περαιτέρω αρνητική προβολή του θέματος.

Ως προς το πόσο κοστίζει η διατήρηση εν υπογείω, και ποιο ποσοστό της συνολικής δαπάνης προτίθεται να καλύψει η ανάδοχος εταιρεία, ο κ. Πεσματζόγλου επισημαίνει ότι θα γίνει αλλαγή της θεμελίωσης, δηλαδή από θεμελίωση σε πέλματα, γίνεται θεμελίωση σε πασσάλους, που θα έχουν ένα μήκος 10 μέτρα, 7 μέτρα του ύψους του αρχαίου, συν 4 μέτρα ο χώρος κίνησης μέσα στο εύρημα και πάνω από αυτό θα στηρίζεται η οικοδομή. Εάν οι πάσσαλοι κατασκευάζονταν με συμβατικά υλικά, δηλαδή από οπλισμένο σκυρόδεμα, θα προέκυπταν τεράστιες διαστάσεις, κυρίως γιατί οι συμβατικοί πάσσαλοι δέχονται ισχυρά λυγιστικά φορτία. Η οριζόντια ζεύξη τους δημιουργεί προβλήματα. Για αυτό συντάσσεται μια μελέτη, η οποία είναι περισσότερο αποτελεσματική και προβλέπει την τοποθέτηση έκχυτων φρεατοπασσάλων. Η διαδικασία έχει ως εξής: αφού γίνει η προσωρινή επίχωση του οικοπέδου, έρχονται μηχανήματα που κάνουν τις διατρήσεις. Εν συνεχεία, τοποθετούνται οι φρεατοπάσσαλοι, οι οποίοι οπλίζονται και χύνονται με σκυρόδεμα. Προκύπτουν ακόμα δύο τεχνικές ιδιορρυθμίες που πρέπει να ληφθούν υπόψη. Αν σε ένα τμήμα του κτηρίου κρίνεται αναγκαίο να γίνει θεμελίωση σε πασσάλους, αναγκαστικά θα πρέπει το συνολικό κτήριο να θεμελιωθεί σε πασσάλους. Αν υποθέσουμε ότι η συνολική κάλυψη του κτηρίου είναι 420 μέτρα και σε 250 μέτρα από αυτά βρίσκονται τα αρχαία, η επιλογή της θεμελίωσης σε πασσάλους συμπαρασύρει το σύνολο της θεμελίωσης, γιατί διαφορετικά θα προκύψει ένα κτήριο, το οποίο θα στηρίζεται ανισοβαρώς. Το δεύτερο θέμα, στο οποίο πρέπει να δοθεί προσοχή, διότι είναι πολύ σημαντικό και για τα αρχαία, είναι ότι σε περίπτωση που επιλεγεί η λύση της θεμελίωσης με μεταλλικούς πασσάλους, η ανωδομή θα πρέπει τουλάχιστον μέχρι κάποιο επίπεδο να είναι κατασκευασμένη και αυτή από σύμμεικτα υλικά. Κατά πάσα πιθανότητα, όλο το

κτήριο θα κατασκευαστεί από σύμμεικτα υλικά, δηλαδή οι κολώνες θα είναι σιδερένιες και τα δοκάρια και οι πλάκες θα κατασκευαστούν από συμβατικό υλικό, από σκυρόδεμα. Ο υπολογισμός για το σύνολο των εργασιών προβλέπει το ποσό των 400.000 Ευρώ. Η εταιρεία θεωρεί ότι για το έργο, όποια και να είναι η γνωμοδότηση του ΚΑΣ, θα πρέπει να υπάρξει γρήγορη αντίδραση, γιατί έχει προκύψει ένα ουσιαστικότερο πρόβλημα ασφάλειας, σε σχέση με το όμορο κτήριο. Γι' αυτόν το λόγο, προτείνει στο Συμβούλιο τα εξής: η εταιρεία να αναλάβει στο ακέραιο τη χρηματοδότηση του έργου, ώστε να μην υπάρχει θέμα ανεύρεσης κονδυλίων και, όταν το Υπουργείο Πολιτισμού διαθέτει τους πόρους, σε τακτό χρονικό διάστημα, να καλύψει τη μισή δαπάνη. Δηλώνει δε ρητά ότι από τις δαπάνες η υπολογισμένη συμμετοχή του ΥΠΠΟ είναι 200.000 Ευρώ, για την οποία, και για πολύ μεγαλύτερο ακόμα ποσό, δεν υπάρχει πρόβλημα να προσκομισθούν αποδείξεις. Επειδή υπάρχει κάποια φορολογική ιδιορρυθμία με τις ιδιωτικές κατασκευαστικές εταιρείες, θα υπάρξει πρόβλημα αν ζητηθεί να προσκομισθούν αποδείξεις για το πλήρες ποσό των 400.000 Ευρώ.

Ο Πρόεδρος επισημαίνει ότι το οικόπεδο βρίσκεται σε ένα χώρο υψηλού αρχαιολογικού «κινδύνου», σε μια περιοχή, όπου βρίσκεται η αρχαία πόλη, και θεωρούνταν απολύτως βέβαιο ότι θα αποκαλυφθούν αρχαία και έπρεπε να έχει προϋπολογιστεί το ενδεχόμενο αυτό.

Ο κ. Πεσματζόγλου τονίζει ότι πραγματικά η εταιρεία επιθυμεί, καταρχήν, πραγματικά να συνεισφέρει στη διατήρηση των αρχαιοτήτων και δεύτερον θεωρεί ότι θα έχει μία πολύ καλή προβολή στα Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης από αυτό το έργο. Ωστόσο δεν θα υπάρξει πρόβλημα για την Εταιρεία, εάν το Κεντρικό Αρχαιολογικό Συμβούλιο γνωμοδοτήσει για την εξαγορά του οικοπέδου, δεδομένου ότι η αξία του είναι αποδείξιμη. Το μόνο πρόβλημα που προκύπτει και θίγεται και στο υπόμνημα, είναι ότι αυτή τη στιγμή η Εταιρεία είναι νομικά συνυπεύθυνη, ως ο φορέας στου οποίου το όνομα έχει εκδοθεί η άδεια, για την ανασκαφική εργασία, που πήρε πολύ υψηλά ρίσκα και αυτό έπ' ουδενί λόγω δεν το επιθυμεί. Ο ίδιος παρακαλεί να υπάρξει κάποια απόφαση, όποια και να είναι αυτή, η οποία θα απεμπλέξει την εταιρεία από αυτή την ιστορία, για την οποία δεν φέρει ευθύνη.

Ο κ. Λάζαρος Κολώνας, Γενικός Διευθυντής Αρχαιοτήτων και Πολιτιστικής Κληρονομιάς, τονίζει ότι η Αρχαιολογική Υπηρεσία έχει και αυτή περιορισμούς δικαιολόγησης δαπανών που δεν στηρίζονται σε κάποιο νόμο. Ρωτά εάν σύμφωνα με την προεκτεθείσα τεχνική για την ανέγερση του κτηρίου, μεταβάλλεται ο αρχιτεκτονικός όγκος, που ο μελετητής είχε προβλέψει από την πρώτη σχεδιαστική προσπάθεια.

Ο κ. Πεσματζόγλου ισχυρίζεται ότι ο όγκος μεταβάλλεται ελάχιστα, δεδομένου ότι κατασκευάζεται ένα δεύτερο υπόγειο.

Ο κ. Μπακιρτζής ρωτά πάλι, αφού θεωρεί ότι δεν απαντήθηκε το σχετικό ερώτημα του κ. Λαμπρινουδάκη, με ποιον τρόπο θα θεμελιωθεί η οικοδομή σε περίπτωση κατάχωσης των αρχαιοτήτων.

Ο κ. Πεσματζόγλου τονίζει ότι, σε περίπτωση κατάχωσης των αρχαιοτήτων, θα πρέπει να γίνει εξυγίανση του υπεδάφους και να ακολουθήσει μια συμβατική πασσαλόπληξη. Θα γίνει μια συμβατική κατασκευή, η οποία σαφέστατα θα έχει πασσάλους, αλλά αυτοί θα είναι κατασκευασμένοι από οπλισμένο σκυρόδεμα. Σε αυτή την περίπτωση το κόστος θεμελίωσης, σαφέστατα θα είναι σφοδρότατα μικρότερο.

Ο κ. Μπακιρτζής επισημαίνει ότι η εταιρεία έχει καταθέσει μια μελέτη στην Αρχαιολογική Υπηρεσία και στην Πολεοδομία, σύμφωνα με την οποία η θεμελίωση της οικοδομής βρίσκεται πάνω από το επίπεδο των αρχαιοτήτων.

Ο κ. Πεσματζόγλου δηλώνει ότι δεν θα έχει πρόβλημα εάν το Υπουργείο Πολιτισμού επιλέξει την εξαγορά, την κατάχωση ή τη διατήρηση του αρχαίου συνεργατικά με την εταιρεία. Εάν η Αρχαιολογική Υπηρεσία αποφασίσει για την κατάχωση των αρχαιοτήτων, τότε θα εξυγιανθεί το έδαφος και εν συνεχεία θα ακολουθήσει συμβατική πασσαλόπηξη, όχι «ραντιέ ζενεράλ», αλλά θεμελίωση πάνω σε ενιαία πέλματα.

Η κ. Βασιλική Αδρύμη, Προϊσταμένη της ΙΓ΄ ΕΠΚΑ, ζητά να διευκρινιστεί εάν η συμβατική πασσαλόπηξη θα γίνει πάνω από το επίπεδο των αρχαιοτήτων, σε περίπτωση που επιλεγεί η κατάχωση των αρχαιοτήτων και γίνει εξυγίανση του εδάφους.

Ο κ. Πεσματζόγλου απαντά αρνητικά και σημειώνει ότι αναφέρεται και εγγράφως στο υπόμνημα ότι η κατάχωση σημαίνει καταστροφή των αρχαίων.

Ο κ. Μπούρας ρωτά εάν έχουν ληφθεί υπόψη στο πρόγραμμα της εταιρείας τα υπόλοιπα έξοδα, όπως της διαμόρφωσης του υπόγειου χώρου, των καθόδων και των προσβάσεων.

Ο κ. Πεσματζόγλου τονίζει ότι υπάρχει ένα πρόβλημα με τρεις διαστάσεις και η εταιρεία διατίθεται να συμμετάσχει στην επίλυση: σε ό,τι αφορά στη διάσωση του αρχαίου, στη στατική εξασφάλιση της όμορης οικοδομής και στην αποφυγή της κακής δημοσιότητας. Τα δύο τελευταία αφορούν άμεσα και τους δύο φορείς, την Αρχαιολογική Υπηρεσία και την κατασκευάστρια εταιρεία, ενώ για το πρώτο η εταιρεία θα επιληφθεί ανιδιοτελώς. Προκύπτει κάποια ουσιαστικότερη δαπάνη και αυτή τη στιγμή η εταιρεία καλείται να στηρίξει ένα κτήριο, το οποίο θα θεμελιωθεί σε βάθος 10 μέτρων. Στην ιδιορρυθμία αυτή οφείλεται το μεγάλο κόστος θεμελίωσης.

Στο σημείο αυτό αποχώρησε ο κ. Χάρης Πεσματζόγλου μηχανικός και συνιδιοκτήτης του οικοπέδου.

Ο Πρόεδρος επισημαίνει ότι η ανασκαφή έχει πλησιάσει το οδόστρωμα της οδού Ολυμπιάδας και ότι υπάρχουν ρηγματώσεις και καθίζηση της όμορης οικοδομής.

Η κ. Μαρκή τονίζει ότι, έως ένα σημείο, τα προβλήματα οφείλονταν και στις κατολισθήσεις. Η ίδια υποστηρίζει ότι στα 30 χρόνια, που εργάζεται ως αρχαιολόγος στη Θεσσαλονίκη, είναι η πρώτη φορά που έχει να αντιμετωπίσει ένα οικόπεδο με τόσο μεγάλο βάθος θεμελίωσης, το οποίο ήταν το πιο δύσκολο και το πιο σημαντικό.

Ο κ. Χανδακός θεωρεί πως το Συμβούλιο πρέπει να αποφανθεί εάν τα αρχαία θα πρέπει να διατηρηθούν εν καταχώσει ή να καταστούν ορατά. Ο ίδιος πιστεύει ότι εάν τα αρχαία διατηρηθούν σε κατάχωση δεν βλάπτονται.

Ο κ. Μπούρας επισημαίνει ότι ο μελετητής ισχυρίστηκε ότι σε περίπτωση, κατά την οποία αποφασιστεί κατάχωση, οι πάσσαλοι δεν θα είναι μεταλλικοί, αλλά θα είναι κατασκευασμένοι από οπλισμένο σκυρόδεμα, οπότε οι διατομές είναι πολλαπλές.

Ο κ. Χανδακός τονίζει ότι, εάν οι πάσσαλοι μπηγόνται στο χώμα, μειώνεται δραστικά η διατομή τους, πόσο μάλλον αν ακολουθήσει το «ραντιέ» επάνω και θέλουν απλώς να ενισχύσουν την αντοχή του «ραντιέ», θα είναι πολύ μικρότερη.

Ο κ. Μπούρας ισχυρίζεται ότι, εκτός από την ενδεχομένη αποζημίωση, τίθεται θέμα για πώς θα διαμορφωθεί το εύρημα σε έκθεμα. Δηλαδή με ποιον

τρόπο θα κατεβαίνουν οι επισκέπτες στον αρχαιολογικό χώρο, ποιες θα είναι οι στεγανώσεις από ψηλά, ποιοι θα είναι οι φωτισμοί και με ποια μέθοδο θα γίνει η αποκατάσταση των θόλων. Επομένως, στην περίπτωση αυτή προκύπτει η ανάγκη για αναστηλωτικό πρόγραμμα, για να καταστεί ο χώρος αξιοπρεπής και επισκέψιμος.

Η κ. Νικολέττα Βαλάκου, Προϊσταμένη της Γ' ΕΠΚΑ, αναφέρει ότι οι φωτογραφίες του ευρήματος δεν βοήθησαν τα μέλη του Συμβουλίου να αποκρυσταλλώσουν μία καθαρή εικόνα. Εκφράζει φόβους ότι χρειάζεται να γίνει μία μεγάλης έκτασης επέμβαση, για να αποκατασταθεί το μνημείο και να διατηρηθεί ορατό εν υπογείω. Πρέπει να γίνει μία πολύ σοβαρή συζήτηση, ούτως ώστε να αποκτήσει το Συμβούλιο μία εμπεριστατωμένη εικόνα για το τι σημαίνει διατήρηση του μνημείου ορατού εν υπογείω και για το εάν η διατήρηση σε κατάχωση θα προστατεύσει το εύρημα.

Ο κ. Κακούρης επισημαίνει ότι η κατάσταση του αρχαίου δεν κρίνεται ικανοποιητική. Από τις δύο δεξαμενές σώζεται μόνο η βόρεια και στην ουσία από την καμάρα διατηρείται μόνο ένα μικρό τμήμα. Με τη λύση της διατήρησης εν υπογείω, σε πρώτη φάση, καταστρέφεται το οδόστρωμα του ρωμαϊκού δρόμου και από τις διατρήσεις τμήμα του κτίσματος που έχει απομείνει. Επομένως, και σε αυτή την περίπτωση θα προκληθούν κάποιες απώλειες. Κατά τρίτον, δεν υπάρχουν πολλά περιθώρια ανάδειξης. Θα αναδειχθεί μόνο ένα τμήμα της καμάρας. Πιστεύει, λοιπόν, ότι η διατήρηση του αρχαίου σε κατάχωση με τα σημερινά δεδομένα θεωρείται ως η προσφορότερη λύση για την προστασία του μνημείου. Το αρχαίο με τη γενική κοιτόστρωση θα διασωθεί σε μεγάλο βαθμό, διότι οι διατρήσεις που θα γίνουν για τους πασσάλους κάτω από το ραντιέ είναι περίπου οι ίδιες με αυτές που θα γίνουν και με τη μέθοδο των φρεατοπασσάλων, οι οποίοι δεν θα υψωθούν μέχρι την ανωδομή του κτηρίου, αλλά θα συγκρατήσουν μόνο την πλάκα του «ραντιέ».

Η κ. Αδρύμη διαπιστώνει ότι δεν έχουν απομακρυνθεί όλα τα μπάζα από τη δεξαμενή. Το μνημείο διατηρεί την καμάρα, γιατί δεν έχει απομακρυνθεί η επίχωση. Η ίδια εκφράζει φόβους ότι το μνημείο θα καταρρεύσει, εάν απομακρυνθεί το χώμα, για να καταστεί επισκέψιμο. Τώρα, δηλαδή, διατηρείται, διότι δεν έχει ανασκαφεί πλήρως.

Ο κ. Μπακιρτζής ζητά να ληφθεί υπόψη ότι σε περίπτωση διατήρησης των αρχαιοτήτων ορατών και επισκέψιμων, με τη διάτρηση των πασσάλων θα αυξηθούν τα αναβλύζοντα ύδατα που υπάρχουν ήδη εκεί.

Ο Πρόεδρος ρωτά τον κ. Μπακιρτζή εάν αρκεί να συντελεστεί η απαραίτητη έρευνα με τη σχεδιαστική και φωτογραφική τεκμηρίωση, για να αντληθούν τα χρήσιμα αρχαιολογικά και ιστορικά συμπεράσματα, ούτως ώστε η κατάχωση να μην επιφέρει ένα κενό ή ένα έλλειμμα στην επιστημονική γνώση.

Ο κ. Μπακιρτζής τονίζει ότι η σημασία του ευρήματος είναι περισσότερο ιστορική παρά αρχαιολογική. Πρόκειται, βέβαια, για μια μεγάλη δεξαμενή, αλλά δεν σώζεται στο σύνολό της και εκφράζει την άποψη ότι η τεκμηρίωση που έχει γίνει μέχρι τώρα αρκεί.

Ο κ. Χανδακός τονίζει ότι, εάν το Συμβούλιο γνωμοδοτήσει υπέρ της κατάχωσης, ο κατασκευαστής θα κληθεί να προσκομίσει νέα μελέτη, η οποία θα εξεταστεί εκ νέου από το Συμβούλιο.

Σε σχετική ερώτηση του Προέδρου, ο κ. Χανδακός απαντά ότι η κατάχωση αρκεί καταρχάς, για να παράσχει αντιστήριξη στην όμορη οικοδομή.

Ο κ. Ηλίας Μαριολάκος, Καθηγητής Γεωλογίας του Πανεπιστημίου Αθηνών, εκφράζει την άποψη ότι είναι βέβαιο, σε περίπτωση που το Συμβούλιο

γνωμοδοτήσει για την ανάδειξη του μνημείου, ότι θα πρέπει να στεγανοποιηθεί ο γύρω χώρος, διότι από εκεί διέρχονται όλοι οι αγωγοί ομβρίων υδάτων. Κατά δεύτερον, σε τόσο βάθος είναι βέβαιο ότι τουλάχιστον τους χειμερινούς μήνες που έχουμε βροχοπτώσεις, θα ανέβει ο υδροφόρος ορίζοντας και θα γεμίσει τη δεξαμενή, η οποία όμως δεν θα μπορεί να συγκρατήσει τα όμβρια ύδατα. Για αυτό τον λόγο τάσσεται υπέρ της κατάχωσης, καθώς, κατά την άποψή του, δεν υπάρχει άλλη λύση.

Η κ. Ηώς Ζερβουδάκη, επίτιμη Έφορος Αρχαιοτήτων, τονίζει ότι στην συγκεκριμένη περίπτωση η κατάχωση, σύμφωνα με αυτά, που ισχυρίζεται και καταθέτει εγγράφως ο μηχανικός, θα προκαλέσει φθορές στο μνημείο.

Ο κ. Χανδακός τονίζει ότι, εάν ο κατασκευαστής μπορούσε να θεμελιώσει σε πέδιλα, τότε πολύ περισσότερο μπορεί να θεμελιώσει σε «ραντιέ», χωρίς τη χρήση πασσάλων.

Σε σχετική ερώτηση του κ. Μπούρα, ο κ. Μπακιρτζής επισημαίνει ότι η δεξαμενή είναι γεμάτη χώματα, έχουν διενεργηθεί ορισμένες τομές και έχει ήδη πραγματοποιηθεί στρωματογραφική έρευνα. Δεν είναι δυνατόν να διενεργηθεί ανασκαφή σε όλο το οικόπεδο και να απομακρυνθούν όλα τα χώματα. Οι επιχώσεις ανήκουν στη δεξαμενή. Υπάρχει μία ποσοτική απομάκρυνση των επιχώσεων, που, κατά την άποψή του, δεν περιέχουν αρχαιότητες. Από τα μέχρι τώρα δεδομένα, δηλαδή από τη στρωματογραφική τομή στην δεξαμενή, που έχει αποκαλύψει το βάθος και τα τοιχώματα, δίνεται η δυνατότητα να αντληθούν και να παρουσιαστούν τα ιστορικά και τα κατασκευαστικά στοιχεία της δεξαμενής.

Κατόπιν όλων των προαναφερθέντων, το Κεντρικό Αρχαιολογικό Συμβούλιο αφού έλαβε υπόψιν του τον Νόμο 3028/02 «Για την Προστασία των Αρχαιοτήτων και εν γένει της Πολιτιστικής Κληρονομιάς», την εισήγηση του αρμοδίου εισηγητή επί του θέματος καθώς και τα στοιχεία του φακέλου γνωμοδοτεί κατά πλειοψηφία υπέρ της διατήρησης των αρχαίων τα οποία έχουν ανασκαφεί στο οικόπεδο που βρίσκεται στην οδό Ολυμπιάδος 56 και Αμφιλοχίας 3, στην Θεσσαλονίκη, σε κατάχωση. Η θεμελίωση της οικοδομής θα γίνει με γενική κοιτόστρωση ή άλλη πρόσφορη μέθοδο, η οποία θα εξασφαλίζει τη διατήρηση των αρχαίων σε κατάχωση.

Μειοψηφούν ο κ. Ιορδάνης Δημακόπουλος, η κ. Νικολέττα Διβάρη - Βαλάκου, η κ. Ηώς Ζερβουδάκη, ο κ. Νικόλαος Ζίας και ο κ. Χαράλαμπος Κριτζάς.

Το Συμβούλιο επίσης γνωμοδοτεί κατά πλειοψηφία υπέρ της λήψης άμεσων μέτρων υποστήριξης των όμορων οικοδομών και των πρηνών των οδών Ολυμπιάδος και Αμφιλοχίας από τον κατασκευαστή. Η μελέτη θεμελίωσης της οικοδομής και διατήρησης των αρχαίων σε κατάχωση θα εκπονηθεί σε συνεργασία με την αρμόδια 9^η Εφορεία Βυζαντινών Αρχαιοτήτων, η οποία θα την εγκρίνει και η οποία θα πρέπει να εκπληρώσει τα οριζόμενα στο άρθρο 9, παρ. 2, του Ν. 3028/2002, για την τεκμηρίωση των διατηρούμενων σε κατάχωση αρχαιοτήτων.

Μειοψηφεί ως προς τα παραπάνω ο κ. Ιορδάνης
Δημακόπουλος.

Ο Πρόεδρος
Χρήστος Ζαχόπουλος

Η Γραμματέας
Γεωργία Γεωργοπούλου

Ακριβές Φωτοαντίγραφο
του πρωτοτύπου που βρίσκεται
στο Αρχείο της Υπηρεσίας μας.

6.5.2005

Η Πρωτοστάμενη του τμήματος
της Γραμματείας ΚΑΣ

Μαρία Λαγογιάννη
Λοχατολόγος με βαθμό Α'

ΑΚΡΙΒΕΣ ΑΝΤΙΓΡΑΦΟ

Η Πρωτοστάμενη του τμήματος
της Γραμματείας ΚΑΣ

Μαρία Λαγογιάννη
Λοχατολόγος με βαθμό Α'

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ

Για την Προστασία του Περιβάλλοντος
και της Πολιτιστικής Κληρονομιάς

Τριπόδων 28, 10558, Πλάκα, Αθήνα
Τηλ. 210 3225245, 3226693 Φαξ. 210 3225240
www.ellinikietairia.gr

Δευτέρα 21 Μαρτίου 2005
Αρ. Πρωτ. 357/ΕΕ

Κύριο Κωνσταντίνο Καραμανλή
Πρωθυπουργό και Υπουργό Πολιτισμού
Υπουργείο Πολιτισμού
Μπουμπουλίνας 20-22
10682 Αθήνα

ΘΕΜΑ: ΔΕΞΑΜΕΝΗ ΜΕΓΑΛΟΥ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ ΣΤΗ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ

Αξιότιμε κύριε Πρωθυπουργέ

Στην Άνω Πόλη της Θεσσαλονίκης ήρθε στο φως ένα μοναδικό οικοδόμημα, πολύτιμο για την ιστορία της πόλης. Πρόκειται για τη δεξαμενή του Μεγάλου Κωνσταντίνου που βρέθηκε ύστερα από ανασκαφές τις οποίες διηνήργησε η 9η Εφορεία Βυζαντινών Αρχαιοτήτων σε οικόπεδο της οδού Ολυμπιάδος 58 στη Θεσσαλονίκη. Η εύρεσή του είναι ιδιαίτερα σημαντική τόσο για τη μοναδικότητά του όσο και για τα πολύτιμα στοιχεία με τα οποία εμπλουτίζει τις γνώσεις μας για την πολεοδομία, την αρχιτεκτονική, την ιστορία, την τέχνη, την τεχνογνωσία της εποχής και για τόσα άλλα.

Ωστόσο παρά τη μοναδικότητα του ευρήματος το Κεντρικό Αρχαιολογικό Συμβούλιο αποφάσισε στη συνεδρίαση της 8ης Φεβρουαρίου 2005 την κατάχωσή του και ουσιαστικά την οριστική απαξίωσή του. Φαίνεται ότι η απόφαση αυτή πάρθηκε παρά την πρόταση της ενδιαφερόμενης ιδιοκτήτριας εταιρείας να συμβάλει με το ήμισυ του κόστους της διατήρησης της δεξαμενής εν υπογείω εφόσον το Υπουργείο Πολιτισμού θα εκάλυπτε το υπόλοιπο ήμισυ.

Ο αγώνας και οι προσπάθειές μας για την προστασία του μνημειακού πλούτου της χώρας χρονολογούνται από το 1972 και με λύπη μας διαπιστώνουμε ότι η απόφαση αυτή είναι ιδιαίτερα λανθασμένη αφού αποκλείει τη διατήρηση ενός τόσο σπουδαίου μνημείου.

Ως εκ τούτου θα θέλαμε να ζητήσουμε την επανεξέταση του θέματος και τη σωστή αξιολόγηση του μνημείου και κατ' επέκταση την προστασία και ανάδειξή του, όπως η ίδια η μελέτη που συντάχθηκε, σύμφωνα με πληροφορίες που έχουμε, καταδεικνύει με τη διατήρησή του εν υπογείω. Η αγάπη και η ευαισθησία που

δείχνετε για τη Θεσσαλονίκη μάς γεμίζει ελπίδα ότι θα μεριμνήσετε για το σημαντικό αυτό θέμα.

Τελειώνοντας, κύριε Πρωθυπουργέ, θα θέλαμε να επιστήσουμε την προσοχή σας στο εξής: Τα μνημεία αποτελούν ένα σημαντικό τμήμα πολλών ελληνικών πόλεων, τα οποία οφείλουμε να διαφυλάξουμε και να εντάξουμε στο σύγχρονο περιβάλλον μέσα από έναν ορθό προγραμματισμό σε εθνική κλίμακα.

Αναμένουμε απάντησή σας.

Με εκτίμηση

Κώστας Σταματόπουλος
Αντιπρόεδρος ΕΕ

Κοινοποίηση

- Κύριο Πέτρο Τατούλη
Υφυπουργό Πολιτισμού
- Κύριο Χρήστο Ζαχόπουλο
Γενικό Γραμματέα ΥΠΠΟ
- Κύριο Χαράλαμπο Μπακιρτζή
Διευθυντή 9ης ΕΒΑ

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ
ΓΡΑΦΕΙΟ ΥΦΥΠΟΥΡΓΟΥ
ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ	
Αρ. Πρωτ. 1016	Ημερομηνία 27.7.05 ΣΑΚ

Αθήνα, 15/7/05

Αριθ. Πρωτ.: 7243

ΠΡΟΣ: Ελληνική Εταιρεία για

την Προστασία του

Περιβάλλοντος και της

Πολιτιστικής Κληρονομιάς,

Τριπόδων 28,

10558 Πλάκα, Αθήνα

ΘΕΜΑ: «Δεξαμενή Μεγάλου Κωνσταντίνου στη Θεσσαλονίκη»

Απαντώντας στην υπ' αρ. πρωτ. 357/ΕΕ/21-3-2005 επιστολή σας, η οποία αφορά στην δεξαμενή του Μεγάλου Κωνσταντίνου στη Θεσσαλονίκη σας ενημερώνουμε σχετικά ότι:

Καταρχήν το Υπουργείο Πολιτισμού αναγνωρίζει ότι πρόκειται για ένα μοναδικής σημασίας δημόσιο έργο, με το οποίο ο Μέγας Κωνσταντίνος ευεργέτησε τη Θεσσαλονίκη το διάστημα της εκεί παραμονής του (320- 322). Τα δυο αυτά τμήματα των δίδυμων καμαροσκέπαστων δεξαμενών αποκαλύφθηκαν κατά τη διάρκεια πολύμηνης σωστικής ανασκαφής σε οικόπεδο επί της συμβολής των οδών Ολυμπίας 56 και Αμφιλοχίας 3. Όμως οι λόγοι βάσει των οποίων αυτό κρίθηκε αδύνατο να διατηρηθεί στο υπόγειο της οικοδομής φερόμενης ιδιοκτησίας «Τέτρας Οικοδομικές Επιχειρήσεις Χ. Θ. Πεσματζόγλου Ε.Α- Σκούλης Ο.Ε» ήταν πολύ σημαντικοί και αδύνατο να παραβλεφθούν.

Η υπόθεση εισήχθη για γνωμοδότηση στο Κεντρικό Αρχαιολογικό Συμβούλιο με εισήγηση της αρμόδιας 9^η Εφορείας Βυζαντινών Αρχαιοτήτων για διατήρηση του ευρήματος ορατού και επισκέψιμου στο υπόγειο της οικοδομής και τη σύμφωνη γνώμη της Διεύθυνση Βυζαντινών και Μεταβυζαντινών Αρχαιοτήτων. Όμως, το κόστος της λύσης αυτής ήταν υπερβολικά μεγάλο, παρόλο που θα βάρυνε το δημόσιο το ήμισυ της συνολικής δαπάνης που απαιτείται για την αλλαγή της θεμελίωσης, την κατασκευή δευτέρου υπογείου, ξεχωριστής εισόδου με κλιμακοστάσιο για την

επίσκεψη του ευρήματος, την αγορά τμήματος του υπογείου και το φωτισμό του. Το Κεντρικό Αρχαιολογικό Συμβούλιο εξαιτίας και του κόστους γνωμοδότησε κατά πλειοψηφία για την κατάχωση της δεξαμενής, όπως ήδη είναι γνωστό(αριθμ. 6/8-2-2005 Συνεδρία ΚΑΣ).

Έχοντας υπόψη τα ανωτέρω σχετικά εγκρίθηκε σύμφωνα με τα όσα ορίζονται από την αρχαιολογική νομοθεσία η άδεια ανέγερσης της οικοδομής με την υπ. αρ. πρωτ. ΥΠΠΟ/ΑΡΧ/Β1/Φ34/7889/990/1-3-2005 Απόφαση και της κατάχωσης των αποκαλυφθέντων αρχαίων. Στους όρους της Απόφασης συμπεριλήφθηκαν όλες οι απαραίτητες ενέργειες για την προστασία του μνημείου παρά την κατάχωσή του.

Έτσι, έχει προβλεφθεί η καταγραφή, φωτογράφιση, αποτύπωση και επιστημονική έκθεση τεκμηρίωσης των αρχαιολογικών ευρημάτων από την 9^η Εφορεία Βυζαντινών Αρχαιοτήτων. Επιπλέον, η λήψη άμεσων μέτρων αντιστήριξης των όμορων οικοδομών και των πρανών των οδών Ολυμπιάδος 56 και Αμφιλοχίας 3, ενώ η θεμελίωση της οικοδομής θα γίνει με τη μέθοδο της γενικής κοιτόστρωσης ή άλλης πρόσφορης μεθόδου, που θα εξασφαλίζει τη διατήρηση των αρχαίων σε κατάχωση. Τέλος, η μελέτη θεμελίωσης της οικοδομής θα εκπονηθεί σε συνεργασία με την 9^η Εφορεία Βυζαντινών Αρχαιοτήτων, η οποία θα φροντίζει για τη σωστή εφαρμογή των όρων της Απόφασης, όπως ορίζεται από το Νόμο.

Ο Διευθυντής
Διονύσιος Αναγνωστόπουλος

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ

Για την Προστασία του Περιβάλλοντος
και της Πολιτιστικής Κληρονομιάς

Τσιπόδων 28, 10558, Πλακά, Αθήνα
Τηλ. 210 3225245, 3226693 Φαξ: 210 3225240
www.ellinikietairia.gr

Αθήνα, 15 Σεπτεμβρίου 2005

Αρ. Πρωτ.: 1016 / ΕΕ

Κύριο
Πέτρο Τατούλη
Υφυπουργό Πολιτισμού
Μπουμπουλίνας 20-22
10682 Αθήνα

Αξιότιμε κύριε Υφυπουργέ,

Λάβαμε την επιστολή σας της 15^{ης} Ιουλίου σε απάντηση της δικής μας της 21^{ης} Μαρτίου, που εξηγεί τους οικονομικούς λόγους για τους οποίους αποφασίσθηκε η κατάχωση της δεξαμενής του Μεγάλου Κωνσταντίνου στην Θεσσαλονίκη.

Θέλομε να σας ευχαριστήσομε θερμά για την επιστολή αυτή, διότι αφ' ενός αποτελεί μια αποφασιστική τομή σε σχέση με την πολιτική σιωπή με την οποίαν αντιμετώπιζαν οι προκάτοχοί σας τις επιστολές μας, αφ' ετέρου διότι μας δίνει την ευκαιρία να επανέλθομε με κάποιες επισημάνσεις οι οποίες ελπίζομε να σας είναι χρήσιμες. Ίσως η ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ θα διαφωνεί κατά καιρούς με γνωμοδοτήσεις του Κ.Α.Σ. ή με δικές σας αποφάσεις, είμαστε όμως για σχεδόν 35 χρόνια τώρα, ενεργοί συμπαραστάτες στον αγώνα για την διατήρηση της αρχιτεκτονικής κληρονομιάς, και ως εκ τούτου σύμμαχοι στο έργο του Υπουργείου Πολιτισμού. Γι' αυτόν ακριβώς τον λόγο ελπίζομε να λάβετε σοβαρά υπόψη, κύριε Υφυπουργέ, τις ακόλουθες παρατηρήσεις μας.

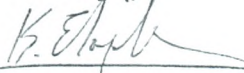
1. Έχετε δίκιο ότι ο οικονομικός παράγοντας, δηλαδή η εξεύρεση πόρων, βαραίνει στη λήψη αποφάσεων περί απαλλοτριώσεως ιδιοκτησιών, όπως και περί ανασκαφών, αναστηλώσεων και αναδείξεως μνημείων και παραδοσιακών οικισμών. Δεν διαφωνούμε ως προς την αρχή. Παρατηρούμε όμως ότι σε άλλη, και πρόσφατη μάλιστα, γνωμοδότηση του Κ.Α.Σ. υπέρ της απαλλοτριώσεως ενός οικοπέδου πολύ μικρής αρχαιολογικής αξίας σε σχέση με τη μοναδική δεξαμενή του Μεγάλου Κωνσταντίνου, δεν υπήρξε καμία συζήτηση εκ μέρους είτε του Προέδρου είτε των μελών του Κ.Α.Σ., για την οικονομική παράμετρο της απαλλοτρίωσης. Σε άλλη περίπτωση έγινε απαλλοτρίωση πριν από πολλά χρόνια και όμως δεν συντελέστηκε για οικονομικούς λόγους επί πολλά έτη, με αποτέλεσμα την πρόκληση αισθήματος αδικίας στους ιδιοκτήτες και την ευρεία αμφισβήτηση του θεσμού του Κ.Α.Σ., αλλά και του μέτρου της απαλλοτριώσεως στην κοινή γνώμη.

Το γεγονός τούτο βάσιμα δημιουργεί την εντύπωση ότι το οικονομικό στοιχείο, που θα έπρεπε να βαραίνει κατά το ίδιο ποσοστό σε όλες τις αποφάσεις, στην πραγματικότητα βαραίνει μόνο σε κάποιες από αυτές.

2. Υπάρχει εύκολος τρόπος με τον οποίο μπορεί να αποφευχθεί μια φυσιολογική τάση να λαμβάνεται μόνο περιπτώσιακά υπ' όψιν το οικονομικό στοιχείο στις απαλλοτριώσεις. Αυτός ο τρόπος, που ήδη χρησιμοποιείται από Ιδρύματα στο εξωτερικό, αλλά και το εσωτερικό, είναι να εξετάζονται πρώτα πολλές προτάσεις (που καλύπτουν την περίοδο ενός προϋπολογισμού π.χ. ενός εξαμήνου ή ενός έτους) χωρίς την οικονομική παράμετρο και σε δεύτερο στάδιο να επανεξετάζονται υπό το πρίσμα των εκάστοτε οικονομικών δεδομένων όλες οι προτάσεις της συγκεκριμένης περιόδου, ούτως ώστε και ο προϋπολογισμός να μην υπερβαίνει το αποφασισμένο ύψος και, το πιο σημαντικό, να διασώζονται τα πιο σημαντικά αρχαία.
3. Στην συγκεκριμένη περίπτωση είναι σαφές ότι δεν ακολουθήθηκε μια τέτοια διαδικασία ούτε είναι δυνατό για την ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ, η οποία σε αντίθεση με σας, δεν γνωρίζει όλες τις γνωμοδοτήσεις του Κ.Α.Σ. κατά το πρώτο εξάμηνο του 2005, να εκφέρει αιτιολογημένη άποψη. Μπορούμε να παρατηρήσουμε απλώς ότι δεν ακούσαμε κατά το διάστημα αυτό καμία πρόταση απαλλοτρίωσης σημαντικότερη σε ό,τι αφορά τη σημασία των αρχαιοτήτων από εκείνη της δεξαμενής του Μεγάλου Κωνσταντίνου στην Θεσσαλονίκη. Αντίθετα, κατά το ίδιο διάστημα, το Κ.Α.Σ. γνωμοδότησε υπέρ μιας απαλλοτρίωσης, χωρίς ανάλυση των οικονομικών παραμέτρων. Ως εκ τούτου, καταρχήν, θεωρούμε ότι το όλο σύστημα χρειάζεται ριζική αναμόρφωση.
4. Στην περίπτωση της δεξαμενής του Μεγάλου Κωνσταντίνου, υπήρξε πρόταση του κατασκευαστή να επωμισθεί το ήμισυ του κόστους. Σε αυτές τις περιπτώσεις είθισται, σε αρκετές χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης, να δίνεται η ευκαιρία στην τοπική αυτοδιοίκηση, αλλά και στην κοινωνία των πολιτών, να συλλέξουν το άλλο ήμισυ του απαιτούμενου ποσού μέσα σε προπροσδιορισμένα χρονικά όρια. Δεν συζητήθηκε κάτι τέτοιο στη συγκεκριμένη περίπτωση, δεδομένου ότι η απώλεια είναι ιδιαίτερα βαριά για την πόλη και τους πολίτες της Θεσσαλονίκης, αν και αφορά βέβαια όλους τους πολίτες της χώρας μας.

Θα θέλαμε με την ευκαιρία, κύριε Υφυπουργέ, να σας ζητήσουμε, τόσο ο Πρόεδρος της ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ κ. Κώστας Καρράς όσο και εγώ και ο επίσης Αντιπρόεδρος της ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ κ. Βασίλης Δωροβίνης και η Δρ. Χάρης Καλλιγά, Πρόεδρος του Συμβουλίου Αρχιτεκτονικής Κληρονομιάς (ΣΑΚ), την ευκαιρία να θέσουμε αυτούς και άλλους προβληματισμούς της ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ για το έργο του ΥΠ.ΠΟ. στους τομείς ενδιαφέροντός της, καθώς και για κάποιες πρόσφατες γνωμοδοτήσεις του Κ.Α.Σ., σε προσωπική συνάντηση μαζί σας.

Με τιμή,

Κώστας Σταματόπουλος
Αντιπρόεδρος

04/53